

Manifest om framtiden för utsädet

Del 1. Livets och kulturens mångfald är hotad

Frön eller utsäde är en gåva från naturen, från tidigare generationer och från mångfaldskulturer. Det är vår skyldighet och vårt ansvar att bevara dessa för kommande generationer. Frö är den första länken i livsmedelskedjan, förkroppsligandet av biologisk och kulturell mångfald och en genbank för livets framtida evolution.

Sedan början på den neolitiska revolutionen för 10.000 år sedan har bönder och samhällen förbättrat avkastning, smak och näringsvärde i livsmedel. De har utvecklat och spridit både kunskap om växters påverkan på hälsan och deras läkande egenskaper liksom deras speciella växtkrav och samspel med andra arter. Naturliga hybridiseringar i kulturväxternas ursprungsområden har initierat den storskaliga odlingen, för att sedan spridas över jordklotet. Exempelvis vete i Mesopotamien, ris i Kina och majs och potatis i Central- och Sydamerika.

Över hela denna period har det fria utbytet av frö mellan odlare varit förutsättningen för att upprätthålla både biologisk mångfald och livsmedelssäkerhet. Utbyte av frö bygger på samarbete och ömsesidighet där odlarna vanligen byter lika stora mängder av utsäde. Utbytet innefattar också att dela med sig av idéer och kunskap, av kultur och arv. Det är en traditionsbärare av odlarnas kunskaper om växter som de skaffat sig genom att se dem växa på fälten. Den kulturella och religiösa betydelsen av växten, det gastronomiska värdet, växtens resistens mot torka, skadedjur och sjukdomar skapar samhällens kunskap om utsädet och växten.

Idag hotas den biologiska mångfalden och framtiden för utsädet. Av 80.000 ätliga växter odlas bara 150 i större omfattning och bara 8 förekommer i världshandeln. Detta innebär ett oåterkalleligt försvinnande av utsäde och grödor.

Erosionen av den biologiska mångfalden har drivits av industrijordbrukets strävan efter likartad utveckling. Frihet för odlare och utsäde hotas av nya intellektuella rättigheter och nya teknologier som omvandlar utsäde från att vara odlarnas gemensamma egendom till att bli en vara som monopoliseras av storföretag.

På samma sätt hotas utsädets framtid genom att sorter försvinner på grund av utvecklingen av hybrider och sterila frön med hjälp av terminator-teknologi.

Hotet mot den biologiska mångfalden

Teknologisk utveckling tillsammans med koncentration av den ekonomiska makten har gett en likartad utveckling av produktion och kulturer i vår värld. Som ett resultat förstörs den genetiska variationen av kulturväxter och mångfalden av språk och kulturer mycket snabbt. Samtidigt har industriproduktionen inneburit oväntade effekter på klimatet och på hela ekosystemet. Ekologiska skador och genetisk utarmning har accelererat de senaste årtiondena. Som en följd av mänsklig påverkan kan jordens ekosystem förändras snabbt under detta århundrade. Industriproduktionen är inte bara en överhängande fara för ekosystemet utan hotar också den biologiska mångfalden, vilken i sig är livets strategi för att hantera

förändringar. Medan växter, djur och mikroorganismer använder sin genetiska variation för att överleva, är människor beroende av sin kulturella mångfald och kulturernas förmåga att anpassa sig till miljöförändringar.

Destruktiv industriproduktion liksom krig och förtryck av människor minskar den biologiska mångfalden mer dramatiskt än någonsin tidigare. Vetenskapliga framsteg av viss genetik och molekylär biologi har bidragit till denna decimering. Genetisk modifiering av grödor har utvecklats och marknadsförts som den enda vägen att lösa världsproblemen med svält och sjukdomar och används som medel för ekonomisk och politisk makt.

Försvinnandet av lokala sorter har skett samtidigt med försvinnandet av småskalig odling och lokala matkulturer. På samma sätt har lokal kunskap om sorternas användning i olika miljöer förlorats. Med försvinnandet av språk och kulturer försvinner de inhemska växtnamnen och därmed distinktionen mellan tusentals växtsorter liksom traditionerna kring deras odling. Civilisationer grundades med ny jordbruksteknologi. Förmågan att producera mer mat än vad som behövdes till jordbruksarbetarna var nyckeln till utvecklandet av progressivt mer sofistikerad arbetsdelning. I de flesta samhällen har utsädes selektion och bevarande varit kvinnornas ansvar. Att spara utsäde för nästa säsong har varit grundläggande för att överleva i den mänskliga historien.

System för rättigheter och ansvar måste utvecklas som tillgodoser både kollektiva rättigheter för lokala samhällen och bönders suveränitet över sitt utsäde, liksom ömsesidigt beroende mellan diversa kulturer och länder.

Industriellt jordbruk och växtförädling

Det industriella jordbruket har allvarligt urholkat den biologiska mångfalden av utsäde, grödor och husdjur. Utbredningen av det moderna kommersiella jordbruket och utbytet av lokala sorter har identifierats som den huvudsakliga samtida orsaken till minskningen av biologisk mångfald och den viktigaste orsaken till genetisk erosion.

Industriellt jordbruk har en produktion som är i konflikt med grundläggande regler för utsädesproduktion. Målet med evigt ökande skördar av enskilda insatser medför en reducering av det generella resultatet och erosion av den biologiska mångfalden. Produktionen drivs av kortsiktiga hänsyn till drift och vinst, på bekostnad av det allmänna som jordens långsiktiga produktionsförmåga, ekosystem och jordbrukarsamhälle.

Denna marknadsdrivna inställning återspeglas ofta på regeringsnivå. Istället för att agera i det allmännas intresse förvränger regeringarna marknadspriserna genom att ge subsidier till inhemska företag som får konkurrensfördelar, vilka leder till lägre priser. Dessa artificiellt låga priser påskyndar försvinnandet av både biologisk mångfald och småskaliga bönder.

Det är tydligt och allmänt accepterat att industriellt jordbruk och marknadspolitik ytterligare uttömmar våra redan begränsade naturresurser, ökar energi och giftanvändning på bekostnad av arbete och leder till förtvivlan och svält i världen. Detta trots det faktum att det produceras mer mat än vad som behövs för att föda 6,5 miljarder människor och trots att om man skulle distribuera det förståndigt skulle det också räcka till de 2,5 miljarder som världsbefolkningen kommer att öka de närmaste 40-50 åren. Otillräckligheten i den nuvarande produktionsmodellen är tydlig. Medan en miljard svälter eller är undernärda så lider 2

miljarder människor av överkonsumtion av ohälsosam mat. För första gången är antalet barn som lider av fetma på väg att överträffa antalet barn som svälter.

En drivkraft i denna mekanistiska utopi, som reducerar levande system till maskiner med maximerat resultat, är försöket att anpassa miljön till produktionssystemen snarare än att anpassa produktionen till olika ekosystem och kulturella traditioner. Sådana försök har en ödeläggande effekt på miljön, de naturliga resurserna och på de landsbygdssamhällen som utsätts för dem. Den Gröna revolutionen som antagligen var det enskilt mest dramatiska uppsvinget för kaloriskörden per hektar i historien, är ett åskådligt exempel på vad som kan gå fel med sådana till synes lyckade linjära produktionsförbättringar. Idag är det uppenbart att näringspåverkan på landsbygdsbefolkningen och fattiga i de regioner som skulle gynnas mest av den Gröna revolutionen i stort har blivit negativa.

Genteknik

I mitten på 1990-talet marknadsfördes det första genteknikutsädet. Genteknologin överför DNA-sekvenser för egenskaper på ett sätt som inte kan ske naturligt. Riskerna med denna teknologi för människors hälsa och miljö och speciellt långsiktiga effekter på den biologiska mångfalden är oförutsägbara. En gång frisläppta i miljön så reproducerar sig dessa genetiskt modifierade växter och korsar sig med vilda släktingar och det är omöjligt att återkalla dem. Skandaler med illegala frisläppande av GM-grödor (genetiskt modifierade) visar att det är svårt att kontrollera förekomsten av egenskaperna i de kommersiella produktkedjorna. Vanligt utsäde är ofta förorenat med GM-egenskaperna i områden där GMOs (genetiskt modifierade organismer) odlas. Detta skapar ett massivt och omedelbart hot mot bönder som vill fortsätta att producera GMO-fria produkter som ett svar på konsumenternas avvisande av GMO-grödor globalt. Det är endast två egenskaper hos GM-grödor som marknadsförts hittills, en med resistens mot en bredspektrumherbicid Roundup (RR) och en annan som gör växten giftig för insekter med en bakterie *Bacillus thuringiensis* (Bt). På ett fåtal år har arealen för dessa växter med GM-egenskaper, sojaböna, majs, raps och bomull ökat till cirka 100 miljoner hektar i fem GM länder (USA, Kanada, Argentina, Brasilien och Kina). Påverkan av dessa GMO-grödor på utsädesmångfalden och biologiska mångfalden totalt är förödande. Ett enda multinationellt företag, Monsanto, har patenten på 90 procent av alla kommersiella GM-egenskaper.

Företagens övertagande av utsäde är ett hot mot frihet att välja utsäde och mot bönders frihet

Fram till helt nyligen har utsädet stått emot de kapitalistiska marknadslagarna eftersom utsäde kan reproducera sig själv. Utsäde har länge varit både ett produktionsmedel och själva produkten.

Växtförädling har länge varit ett område för det allmänna och för regeringar, med det allmännas bästa som syfte. Företagsintressen har emellertid tagit över utsädesproduktionen som en ekonomisk sektor och skapat en konstgjord splittring av utsädets natur som både produktionsmedel och produkt. Denna process började med majs hybriderna på 1920-talet. Idag är de flesta majs sorter hybriderna. Företagen som säljer hybriderna tillbakahåller föräldrasorterna från bönderna och utsädet passar inte för att spara och återplantera. Bönderna måste köpa nytt utsäde varje år. På 1990-talet utsträcktes patentlagarna som intellektuell egendomsrätt till utsäde och öppnade marknaden för företagen. Tidigare hade intellektuell

egendomsrätt en mycket mildare effekt på utsädesmarknaden. Den baserades på växtförädlarrätten under vilken odlaren kunde använda sorten för återplantering. Odlaren var bara hindrad att kommersiellt handla med utsädet.

Intellektuell egendomsrätt och utsädesmonopol

Gentekniken ledde till introduktionen av industripatent på livsformer. Dessa patent gav total privat kontroll över upptäckter som nu omdefinierades till uppfinningar. Under dessa patentlagar är utsäde underställt ett system av intellektuell egendomsrätt (intellectual property rights IPR) vilket med lag överför utsäde till en ickeförnybar insats som måste köpas varje år. I tillägg har under de senaste årtiondena hybridutsäde överförts till växter som inte varit tillgängliga för denna teknologi tidigare. Denna teknologi har nått sin ultimata utveckling med terminatorfrö (GURT) vilket ger frön som är sterila och bara reproduceras med vissa yttre insatser. Under tiden har utsäde liksom individuellt isolerade DNA-sekvenser blivit föremål för industripatent.

Växtförädlarrätten under UPOV (Union for the Protection of New Varieties of Plants) har också utvidgats med avgifter för att återplantera utsäde och med patent för GMOs. WTO (World Trade Organization) med TRIPS-överenskommelsen (Trade Related Intellectual Property Rights) tvingar medlemsstaterna att införa allmänna IPR-system för växter. Efter att WTO-förhandlingarna strandat i juli 2006 har industriländerna påskyndat införandet av IPR-lagar i U-länderna genom bilaterala handelsavtal. Dessa undergräver också Konventionen om biologisk mångfald (CBD) och den internationella överenskommelsen om växtgenetiska resurser som tillkommit för att säkerställa utbyte av utsäde under den globala IPR-regimen. Revisionen av TRIPS-överenskommelsen, vilken inkluderar Artikel 27.3 b om växter, utsäde och biomångfald, bestämd till att ske 1999, har systematiskt skjutits upp. Formella framställningar om att utesluta livsformer från patenträtten har gjorts av många länder i syd. Revisionen av TRIPS har alltför länge försumrats och måste ske snarast och med högsta prioritet.

Intrång i den gemensamma äganderätten av utsäde

Den konstgjorda uppdelningen av utsäde i produktionsmedel och produkt samt dess överföring till en vara har utsträckts till det flesta områden av industriellt jordbruk. Fastän denna process inte har skett utan kontroverser, diskussioner och motstånd, speciellt på landsbygden i U-länderna, så pågår en global koncentration av privata utsädesföretag utan motstycke. Små utsädesföretag liksom nationella frösamlingar och institutioner köps upp för måttliga priser av multinationella agrokemiföretag. För dessa företag är utsäde bara en komponent av deras kemipaket och en strategi att vertikalt integrera världsmarknaden av jordbruksvaror.

Omvandlingen av en allmän och självregenererande resurs till en vara under kontroll av företag förändrar utsädets natur och själva jordbruket. Det berövar bönder deras förmåga att försörja sig och utsädet blir en orsak till fattigdom och underutveckling, vilket drivit bort stora mängder av bönder. Det allmännas finansiering av växtförädling och fröbevarande har stadigt minskat. Det har nått sådana låga nivåer att till och med större frösamlingar hotas och man är i ökande grad beroende av så kallade partnerskap mellan det allmänna och privata. Sådana partnerskap öppnar vägen för privata utsädesfirmor att ytterligare expandera sin IPR-baserade

kontroll över det globala fröförrådet. Medan allmänna frösamlingar är tvungna att tillhandahålla fria prover, kan privata företag välja att inte delta i systemet med fritt utbyte utan utnyttja det för sina egna intressen. Varje nytt steg av företagets koncentration av frösamlingar innebär en reduktion av antalet sorter liksom en reduktion av antalet växtförädlare och forskare som upprätthåller fröbankerna. Det finns en klar korrelation mellan ökningen av investeringar i digitalisering av sortinformation på DNA och en parallell minskning av investeringar i fältforskning och holistisk forskning samt kunskap om frö och sorter i olika ekosystem.

Del 2. Ett nytt paradig för utsäde

Ett postindustriellt koncept för utsädes- och livsmedelsproduktion måste beakta misstagen, begränsningarna och sårbarheten i industriellt jordbruk och företagsmonopol. Det måste baseras på sådana holistiska, långsiktiga överväganden som de industriella jordbrukssystemen som producerar för en global marknad inte kan nå upp till. Utsädesmångfald kan bara upprätthållas om man skyddar de småskaliga böndernas samfund vilka både sparar och använder mångfalden.

Odlingssystem som baseras på biologisk mångfald alstrar mer arbete, producerar mer näring och bättre livsmedelskvalitet och ger högre inkomster för odlarfamiljer, främst i syd. Målet för jordbruket kan inte längre vara att producera stora kvantiteter av näringsmässigt obalanserade livsmedel utan hellre att producera näringsmässigt balanserad mat på ett uthålligt sätt. Ett sätt som bevarar de naturliga resurserna och samhällenas sociala och kulturella system. Det möjliggör en lämplig distribution av livsmedel och ett anständigt liv på landsbygden.

Det endimensionella fokus på avkastning har lett till en allvarlig nedgång i systemens produktivitet, livsmedelskvalitet och näringsnivåer. Kvantitet måste lämna plats till förmån för kvalitet. Utsädesproduktion i jordbrukarsamfund baseras på en holistisk uppfattning av livsmedelskvalitet som beaktar smak, är förenlig med mänskliga fysiologiska och kulturella villkor, alla aspekter på näringsvärde, graden av biologisk mångfald, produktionens påverkan på miljön, deltagandeprocesser och värdet på producenternas medverkan. Detta holistiska koncept bör vara basen för att styrka eller återskapa kvalitetssystem för utsäde och livsmedel. Framtidens koncept på jordbruksproduktion måste föregripa och ta med i beräkningen klimatförändringen och skyndsamt introducera strama mått för att reducera CO² och andra växthusgaser.

Monokulturparadigmet måste ge plats för biomångfaldsparadigmet. Vi måste också uppmärksamma den snabbt expanderande vattenkrisen, som dramatiskt kan förvärras av klimatförändringen. Dricksvatten är redan en bristvara i många regioner på jorden och vi måste ge prioritet åt en uthållig färskvattenregim. En uthållig plan för vatten måste också stoppa den pågående jorderosionen för att bevara basen för jordbruk. Den måste också fasa ut den alarmerande spridningen av toxiska substanser i vitala ekosystem och i livsmedelskedjan.

Att reducera slöseriet med energi och naturliga resurser, som beror på irrationella, kontraproduktiva, ohälsosamma system för processer, förvaring, transporter och konsumtion, måste bli en integrerad del av framtida planer för en uthållig livsmedelsproduktion och konsumentpolicy.

Slutligen måste planer för uthållig jordbruksproduktion sikta på att reducera och stoppa den nuvarande icke uthålliga utbredningen av urbanisering och megastäder. De är ödeläggande för ekologin och skapar högriskområden för turbulenta klimatförändringar.

Internationella överenskommelser som FAOs Plant Genetic resources for Food and Agriculture och Konventionen om biologisk mångfald – vilka erkänner behovet av att bevara den biologiska mångfalden och försvara bönders rättigheter samt nationella lagar som upprätthållit bönders rätt att spara, använda, utväxla, förbättra och utveckla utsäde – behöver vidmakthållas, stärkas och göras till effektiva instrument för att bemöta det växande företagsmonopolet över utsäde.

Det är på den lokala nivån som det nya utsädesparadigmet tar form. Samfund skapar rörelser för att spara och dela med sig av utsäde och skapar alternativ till det icke uthålliga jordbruket som baseras på monokulturer och monopolistiska Intellectual Property Rights.

Del 3. Utsädeslagen

Grundprinciper för utsädeslagen är mångfald, frihet och ett säkerställande av potentialen för framtida utveckling av jordbruket och mänskligheten.

Mångfald

Mångfald är den högsta formen av säkerhet. Diversifiering har varit den mest lyckade och spridda strategin för jordbrukets utveckling och överlevnad de senaste 10.000 åren. Den ökar samlingen av valmöjligheter och chansen att lyckosamt anpassas till ändrade miljöförhållande och mänskliga behov. Av dessa skäl och i kontrast till den nuvarande trenden mot monokulturer och genetisk erosion måste mångfald åter bli den överbryggande utvecklingsstrategin på följande sätt:

1. Utsädets mångfald

Det finns ett trängande behov av att upprätthålla utsädets mångfald, att utöka antalet växter som används till livsmedel och att utöka antalet sorter som odlas av varje art. Att vända trenden bort från monokulturer är en av de mest angelägna uppgifterna om vi vill bevara våra chanser att anpassa oss och överleva miljöförändringar under kommande år och årtusende.

2. Jordbrukssystemens mångfald

Jordbrukspolitik med målet att främja och genomföra global mångfald av utsäde måste stödja utvecklingen och spridningen av holistiska jordbrukssystem. System där mångfald av människa, gröda, husdjur och mikrober används som oumbärliga verktyg för att reducera externa insatser, för att öka effektiviteten på produktionen och för att uppnå uthållighet.

Två huvudkategorier måste beaktas:

- Traditionella jordbrukssystem med små externa insatser i vilka grödmångfald (polykulturer) och fröblandningar hjälper till att uppfylla böndernas behov på olika nivåer i produktionen.
- Ekologiska jordbrukssystem i vilka mångfald i utsädet används för att upprätthålla odlad mångfald (växtföljd) och dess associerade biomångfald (jord, växt och fauna).

3. Mångfald i förhållandet producent - konsument

Mångfalden i jordbruket bevaras bäst om bönderna kan få en hygglig inkomst. Konsolideringen av livsmedlens produktions- och distributionssystem utarmar mångfalden. Livsmedelssystem där producenterna har direkt kontakt med konsumenterna berikar mångfalden. Mångfald i förhållandet mellan producent och konsument är en nyckel till livsmedelsdemokrati och skydd för den biologiska mångfalden.

4. Kulturers mångfald

Biologisk mångfald och kulturernas mångfald går hand i hand. Att bevara, upprätthålla och utvidga de återstående jordbrukstraditionerna och produktionskulturerna är en omedelbar och brådskande uppgift om vi ska förhindra ytterligare erosion av den biologiska mångfalden. Sådant arbete medför respekt och uppskattning av olika traditioner och sätt som människan uppfattar natur och livsmedelskulturer på.

5. Mångfald av nyskapande

Hundratusentals samhällen och bondekooperativ, miljoner familjer, småjordbruk och trädgårdsarbetare runtom i världen utgör basen, inte bara för att bevara och sprida lantbrukstyper, utan också för fortsatt växtförädling. Deltagande växtförädling tillsammans med forskare och växtförädlare är en överväldigande kraft för nyskapande. Att hitta rättvisa och opartiska sätt för dessa grupper att samarbeta och integrera deras olika nivåer av kunskap och erfarenheter skulle ge enorm fart och styrka åt vår förmåga att möta framtidens utmaningar.

Utsädets frihet

Utsäde är en gåva av naturen och från olika kulturer, inte en uppfinning av företagen. Att vidareförmedla detta forntida arv från generation till generation är en mänsklig skyldighet och ansvar. Utsäde är en allmän egendom att delas för allas välbefinnande och bevaras för kommande generationers välbefinnande och kan därför inte ägas eller patenteras. Att spara utsäde och fördela är en etisk skyldighet som inte ska störas av nationella eller internationella lagar som försöker göra bevarande och fördelning av utsäde till ett brott. Utsädeslagen måste skydda utsädets och böndernas frihet, och baseras på följande principer:

1. Frihet för odlare att spara utsäde

Den första skyldigheten och rätten för bönder är att skydda och förnya mångfalden. Bevarandet av mångfalden kräver att utsäde sparas. Lagar om obligatorisk registrering och politik för utsädesersättning underminerar bönders rätt att spara utsäde. Intellectual property rights, patentlagar och växtförädlarrätten bryter mot utsädeslagen genom att göra det illegalt att spara utsäde.

2. Frihet för bönder att förädla nya sorter

Bönders rätt härstammar från deras intellektuella bidrag till växtförädling och växtgenetiska resurser. Fastän deras förädlingsmål och metoder kan skilja sig från industrins är bönder förädlare. Bönder förädlar för mångfald medan utsädesindustrin förädlar för uniformitet. Att erkänna bönders förädlingsstrategier är nödvändigt för att stoppa användandet av bönders sorter som råmaterial utan kompensation för intellektuella bidrag och för att garantera böndernas förmåga att fortsätta utveckla nya sorter. Bönder har rätt att fritt utveckla nya sorter.

3. Frihet från privatisering och ”biopiracy”

Bönders nyskapande inom växtförädling utförs kollektivt och kumulativt. Därför härrör odlares rättigheter från deras roll som bevarare och förädlare och måste vara stadgad i bondesamhället och inte hos enskilda bönder. Erkännandet av bönders kollektiva rättigheter är nödvändigt för att skydda utsäde och biomångfald som allmän egendom. Det är också nödvändigt för att hindra utsädesindustrins bruk att utnyttja böndernas sorter som råmaterial och sedan hävda patent och intellektuella rättigheter på basis av uppfinningar av egenskaper från dem, ett fenomen kallat biopiracy. Den globala utsädesindustrin missbrukar konceptet om ”människans allmänna arv” till att fritt tillskansa sig lantsorter och sedan sälja dem tillbaka till samma bondesamhälle för höga kostnader och med tunga royalties. Sådan privatisering genom patent och lagen om intellektuella rättigheter bryter mot bondesamfundets rättigheter och leder till skuldsättning, fattigdom och bortdrivande. Bonde- och livsmedelssamfundens tillträde till utsäde och växtgenetiska resurser kan inte begränsas av privata anspråk eller patent. Bönder måste ha tillgång till sina sorter i genbankerna över hela världen. Denna frihet är basen för böndernas högsta makt över utsädet.

4. Frihet för bönderna att byta och marknadsföra utsäde

Eftersom utsäde är en allmän egendom måste frihet att byta utsäde mellan bondesamfund vara en omistlig del av utsädeslagen. Detta innefattar också rätten att sälja och dela utsäde på icke exklusiv basis. Ersättning som betalas för utsäde måste beräknas som en bråkdel av värdet på produkterna som skördas.

5. Frihet att ha tillgång till ”open source”-utsäde

”Open source”-utsäde är öppet pollinerade sorter som kan reproduceras från år till år och från generation till generation och som kan sparas och återplanteras. Kunskapen om informationen som finns i utsäde och gener är till sin natur inte en uppfinning utan resultatet av ackumulerade kollektiva upptäckter. Det är en allmän ansträngning på vilken framtida upptäckter måste baseras. Denna kunskap måste vara fritt tillgänglig och göras åtkomlig för alla odlare. Utsädesystem som inte kan reproduceras av bönder ska inte utvecklas. Tvärt om måste forskning och utveckling koncentreras på utsäde som fritt kan reproduceras. Allmänna investeringar ska gå exklusivt till utsädesystem som innehåller komplett genetisk information som är nödvändig för deras reproduktion. Bönder ska ha tillgång till föräldralinjer som används för korsningar och hybrider. Företagskontroll av föräldralinjer till hybrider leder till homogenisering och monopoliserat ägande.

6. Frihet från genetiska föroreningar och GMO

Bönders frihet innebär frihet från genetisk förorening och biologisk förorening. Introduktionen av nya sorter måste beakta risken för miljön såväl som andra potentiella skadliga effekter på jordbruket.

7. Frihet för utsädets reproducerbarhet

Terminator-teknologi för att producera sterilt utsäde bryter mot utsädets frihet att reproducera. Produktionen av utsäde som inte kan reproducera är ett angrepp på utsädets grundläggande natur som källan för livets reproduktion och böndernas grundläggande frihet. Introduktionen av sådana egenskaper har för avsikt att skapa monopol på utsäde och livsmedel. Det måste förbjudas på global nivå.

Utsäde för framtiden: Att förädla morgondagens utsäde

Utsäde innefattar både det förgångna och framtiden. Utvecklingen av framtidens utsäde måste baseras på vårt bevarande av den vidaste möjliga mångfalden av utsäde och sorter. Detta för att kunna hantera alla utmaningar om livsmedels- och näringsssäkerhet, livsmedelskvalitet, klimatförändring och uthållighet. Det följande är vägar för bevarande, utnyttjande och vidareutveckling av utsäde för att möta utmaningarna framöver:

1. Samfundsbaserad utsädesbevarande och utveckling

Bevarande och upprätthållande av utsäde och kunskapen om utsäde ska ligga hos användarna. Ex-situ- och in-situ-bevarande av utsäde ska ske för att stödja upprätthållande av utsäde huvudsakligen on-farm. Strategier och teknologier för den vidare utvecklingen av utsäde måste baseras på den rikedom av erfarenheter och sinnrikhet som finns hos odlare och livsmedelssamfund i allmänhet och måste innefatta deras deltagande och aktiva insatser. Denna process ska innefatta att göra moderna teknologier för selektion, identifikation och växtförädling tillgängliga för bondesamfunden.

2. Inneslutning av växtförädling i jordbruksekosystemen

Som princip ska utsäden tillåta odlare att bevara jord, vatten och mångfald och de ska anpassas till lokala och regionala miljövillkor, snarare än att utsädets behov ska kräva anpassning av miljön. Vi ska utveckla morgondagens utsäde med målet att innesluta jordbruksproduktionen i ekosystemen för att skydda jord, vatten och mångfald och öka elasticiteten för miljöförändringar.

3. Reducering av växthusgaser

För att minimera utsläppet av växthusgaser som leder till klimatkaos, ska utsäde inte kräva mer externt tillskott av energi genom handelsgödsel, pesticider och bränsle än absolut nödvändigt. Målet ska vara jordbruksproduktion som är neutral när det gäller växthusgasemissioner och som förlitar sig på förnyelsebar energi och på biologiska jordresurser.

4. Fasa ut och eliminera giftiga insatsmedel

För att reducera bekämpningsmedelsrester i livsmedelskedjorna och i miljön bör vi byta från att förädla utsäde som svarar på kemiska insatsmedel, till utsäde som är bättre anpassat till kraven i den praktiska agroekologin.

5. Mångfald inom sorten

Som ett sätt att minska risken för mottaglighet för skadedjur, sjukdomar och skadliga miljöförhållande och för att förbättra den naturliga mångfalden, ska framtida förädling baseras på den bredast möjliga genetiska mångfalden. För att tillåta detta bör en brådskande översyn över nutida kommersiella krav på utsädets homogenitet göras.

6. Förädling för kvalitet

Den holistiska kvaliteten på livsmedel som inkluderande smak och näringsvärde ska vara den dominerande angelägenheten för att förbättra, bevara och utveckla utsäde för framtiden.

7. Kvinnor är förkämpar för den biologiska mångfalden

Globalt representerar kvinnor majoriteten av jordbruksarbetet och är traditionella väktare av utsädessäkerhet, mångfald och kvalitet. Kvinnor är också primära bevarare och spridare av kunskap om kvalitet och livsmedelsprocesser. Deras centrala roll för att garantera

biomångfald och bevara, utväxla och reproducera utsäde i det postindustriella jordbruket måste stödjas och förbättras.

Del 4. Levande alternativ – utsäde och hopp

Utsäde är ett uttryck för hopp. Det påminner om en skörd i överflöd. Ett stort antal individer, olika initiativ och traditionella livsmedelssamfund världen över har länge varit engagerade i att spara utsäde. Trots alarmerande scenarier om monokulturer och utsädesföretags monopol har många uppmuntrande initiativ vuxit fram för att stå emot hotet från det industriella jordbruket. Principerna på vilket detta manifest vilar har utvecklats från initiativ och aktioner av diverse grupper och rörelser runt världen. Följande är några exempel.

Genbanker har skjutit upp som svampar ur jorden för att bevara ex-situ och odla in-situ. Kvinnor har spelat en väsentlig roll i att spara det kulturella arvet av sorter och kommer framöver fortsätta att göra det. Rörelser som Seeds of Survival i Etiopien och Navdanya i Indien har utvecklat nya modeller för att spara utsäde och förbättra livsmedelssäkerhet och ekologisk säkerhet i jordbrukssamhällen.

Initiativ för att spara utsäde och plattformar för utbyte av utsäde får en växande och viktig roll. Ett stort antal individer skapar trädgårdar med det uttalade målet att odla sin egen mat. De har potentialen att spela en viktig roll i att spara och utbyta utsäde. Ett antal samfund som är engagerade i skyddet av sorter och i växtförädling samlar sina krafter för att återta den stora förlusten av sorter. Ett sådant exempel är Presidia biomångfaldsprojekt av Slow Food Foundation for Biodiversity. Olika versioner av detta projekt finns i alla regioner världen runt.

Målinriktade växtförädlingsprojekt som anpassar sorter till behovet i ekologiskt jordbruk ökar snabbt.

Förbund och nätverk av medborgare kring utsäde byggs upp på regional, nationell och internationell nivå. Exempelvis nätverk som ETC och GRAIN och lobbyinginitiativ som Save Our Seeds och farmer rights-grupper.

Rörelser som No Patent on Life i Europa och rörelser för att skapa patentfria zoner (Living Democracy/Jaiv Panchayat) och ickesamarbete med patent på frö (Bija Satyagraha) i Indien och utsädesmakt-rörelsen av indianer i Nordamerika utvecklas alla från grunden att försvara friheten för utsäde.

Parallellt med medborgaraktiviteter pågår initiativ att godkänna lagar och att etablera GMO-fria zoner och skydda mångfalden av utsäde. Toskanas Law on Seed är ett gott exempel på hur lokala och regionala regeringar kan ta ansvar och genomföra planerade åtgärder för att skydda utsädesmångfald.

De snabbt växande kontakterna mellan producenter och konsumenter som nätverket Community Supported Agriculture (CSA), är ett annat viktigt steg i rörelsen mot att spara och upprätthålla utsäde och sorter.

Internationella överenskommelser som Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture och dess artikel 9 om Farmers rights liksom Konventionen om Biologisk

mångfald har potentialen att motarbeta den aggressiva kontrollen från stora multinationella företag.

Krav fortsätter att ställas från tredje världens regeringar på att revidera Act 27.3(b) i TRIPS-överenskommelsen av WTO samt att stoppa patent på liv, patent på utsäde och ”biopiracy” på lantsorter och traditionell kunskap.

Den framtida utvecklingen av mänskligheten går hand i hand med fri utveckling av vårt utsäde. Vad som har praktiserats av bondekulturer från lantbrukets början behöver största stöd från det allmänna och den privata sektorn om vår rätt att välja och att leva friska, trygga och kulturellt rika liv ska segra.